

AUSTRIACKA RAMA KWALIFIKACJI

- 1. WPROWADZENIE ___ 2**
- 2. INSTYTUCJE ODPOWIEDZIALNE ZA TWORZENIE ORAZ IMPLEMENTACJĘ ARK ___ 3**
- 3. AUSTRIACKA RAMA KWALIFIKACJI ___ 4**
- 4. AUSTRIACKI SYSTEM EDUKACYJNY I NADAWANE W NIM KWALIFIKACJE ___ 6**
 - 4.1. Kształcenie podstawowe ___ 7**
 - 4.2. Kształcenie średnie – poziom niższy ___ 7**
 - 4.3. Kształcenie średnie – poziom wyższy ___ 7**
 - 4.4. Kształcenie wyższe ___ 9**
 - 4.5. Kształcenie dorosłych ___ 11**
- 5. ZAPEWNIANIE JAKOŚCI ___ 11**
- 6. BIBLIOGRAFIA ___ 12**

1. WPROWADZENIE

Republika Austrii jest demokracją parlamentarną. Zgodnie z konstytucją jest to federacja dziewięciu landów, czyli krajów związkowych¹. Władzę ustawodawczą pełni dwuizbowy parlament. Władza wykonawcza znajduje się w rękach prezydenta federacji oraz kanclerza federalnego, pełniącego funkcję szefa rządu. W strukturach rządowych kluczowe role w opracowaniu i implementacji Austriackiej Ramy Kwalifikacji (ARK) pełnią Federalne Ministerstwo Edukacji, Nauki i Kultury² (BMUKK) oraz Federalne Ministerstwo Nauki i Badań Naukowych³ (BMWF).

Liczba mieszkańców	PKB per capita (dol.)	Nakłady na edukację (%PKB)
8 414 638 ⁴	46,330.06 ⁵	5,5 ⁶

Przygotowania do stworzenia ARK prowadzono w Austrii od 2005-2006 r. Prace nad samą ARK rozpoczęto w 2007 r., objęły one m.in. kampanię informacyjną skierowaną do podmiotów funkcjonujących w sektorze edukacji, konsultacje z nimi oraz analizę rezultatów konsultacji. Pod koniec 2009 r. rząd federalny formalnie wydał rozporządzenie dotyczące wdrożenia oraz przyjęcia ARK, a w 2010 r. wydano wskazówki, zawierające kryteria przypisywania do poziomów ARK kwalifikacji uzyskanych w systemie edukacji formalnej. Jednocześnie trwały też analogiczne prace nad kryteriami i wskazówkami odnośnie kwalifikacji uzyskiwanych w edukacji pozaformalnej i poprzez uczenie się nieformalne. Faza pilotażowa funkcjonowania ramy miała miejsce w 2011 r. (tylko w niewielkim stopniu objęła kwalifikacje z obszaru edukacji pozaformalnej i uczenia się nieformalnego). Od połowy 2011 r. trwa analiza zebranych w fazie pilotażowej wniosków oraz przegląd kryteriów i procedur przypisywania, mający na celu optymalizację całej procedury.

Na etapie prac nad ARK, którego podsumowaniem jest opublikowany w 2011 r. raport referencyjny, wciąż trwały prace nad poszczególnymi elementami systemu. Do Europejskiej Ramy Kwalifikacji (ERK) odniesiono jedynie poziomy 6-8 ARK. Trwały prace nad koncepcją „trzech korytarzy” – ścieżek zdobywania kwalifikacji w ramach edukacji formalnej, pozaformalnej i uczenia się nieformalnego. W szkolnictwie wyższym trwał

¹ Art. 1 oraz 2 Konstytucji Republiki Austrii

² <http://www.bmukk.gv.at/index.xml>; w dosłownym tłumaczeniu Federalne Ministerstwo Edukacji, Sztuki i Kultury

³ <http://www.bmwf.gv.at/startseite/>

⁴ Dane ze stycznia 2011 r., za: Federalny Urząd Statystyczny; dostępne na stronach internetowych: http://www.statistik.at/web_de/dynamic/statistiken/bevoelkerung/bevoelkerungsstand_und_veraenderung/056447

⁵ Dane z października 2012, za: Międzynarodowy Fundusz Walutowy, dostępne na stronach internetowych: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/weorept.aspx?sy=2012&ey=2012&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=122&s=NGDPD%2CNGDPDPC%2CPPPDP%2CPPPDP%2CPPPDP&grp=0&a=&pr.x=74&pr.y=5>

⁶ Dane z 2008 r., za Bank Światowy; dostępne na stronach internetowych: <http://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TOTL.GD.ZS>

proces formułowania programów nauczania w języku efektów uczenia się (wyjątkiem są tu Fachhochschule, wyższe szkoły zawodowe opisane w dalszej części materiału).

2. INSTYTUCJE ODPOWIEDZIALNE ZA TWORZENIE ORAZ IMPLEMENTACJĘ ARK

Jak wspomniano, najważniejszą rolę w procesie powstawania i implementacji ARK odgrywają Federalne Ministerstwo Edukacji, Nauki i Kultury (BMUKK) i Federalne Ministerstwo Nauki i Badań Naukowych (BMWf). Koordynują one prace nad rozwojem Ramy, są również odpowiedzialne za przebieg procesu odnoszenia poziomów ARK do poziomów ERK. BMWf w szczególności odpowiada za przypisywanie do ARK kwalifikacji uzyskiwanych w szkolnictwie wyższym.

W 2006 r. powołano wspólną **grupę roboczą** złożoną z przedstawicieli BMUKK i BMWf, której cele określono jako koordynacja programów obu ministerstw, asumpcja planowania strategicznego, koordynacja procesu rozwoju i implementacji ARK, rozwój propozycji dotyczących struktury Ramy i koordynowanie prac z **grupą sterującą**⁷ (NQF STRG) oraz stworzenie struktur informacyjnych i komunikacyjnych, np. pod postacią ciał doradczych.

NQF STRG ma charakter doradczy i składa się z przedstawicieli największych instytucji austriackiego systemu edukacyjnego, którzy mają bezpośredni wpływ na procesy nadawania kwalifikacji oraz dotyczącą ich legislację. W skład grupy wchodzi 23 członków z prawem głosu, przewodzi jej przedstawiciel BMUKK, a jego zastępcą jest przedstawiciel BMWf. W skład grupy wchodzi poza nimi również reprezentanci wszystkich pozostałych resortów oraz kancelarii szefa rządu, a ponadto: przedstawiciele biur łącznikowych dziewięciu austriackich landów oraz przedstawiciele Federalnego Biura Antykorupcyjnego (BAK), Federacji Przemysłów (IV), Federacji Austriackich Związków Zawodowych (ÖGB), Austriackiej Izby Rolniczej (LKÖ), Austriackiej Izby Gospodarczej (WKÖ), Konferencji Uniwersytetów Austriackich (Uniko) oraz Austriackiej Konferencji Wyższych Szkół Zawodowych (FHK).

Krajowy Punkt Koordynacyjny (NCP) został wydzielony w Krajowej Agencji ds. Uczenia się przez całe życie, będącej jednostką Austriackiej Agencji Współpracy Międzynarodowej w zakresie Edukacji i Badań Naukowych (OeAD-GmbH)⁸. NCP pełni kluczową rolę w administrowaniu, koordynowaniu i polityce informacyjnej dot. ARK w Austrii: wspiera rozwój i implementację ARK; tworzy internetowy system informacyjny ARK, w skład którego ma też wchodzić tworzony obecnie rejestr kwalifikacji. Do momentu publikacji tego artykułu taki rejestr jednak nie powstał.

BMWf powołało też do życia specjalną radę doradczą (NQF advisory council), która współpracuje przy wypracowywaniu stanowiska sektora szkolnictwa wyższego w sprawach

⁷ National steering group for the NQF, dalej jako NQF STRG

⁸ http://www.oead.at/projects_cooperations/quality_transparency/national_coordination_point_for_nqf/EN/

związanych z ARK. W skład rady wchodzi przedstawiciele następujących instytucji: Generalny Dyrektoriat Szkolnictwa Wyższego (jednostka BMWF), Konferencja Uniwersytetów Austriackich (Uniko), Austriacka Konferencja Wyższych Szkół Zawodowych (FHK), Rada Wyższych Szkół Zawodowych – Fachhochschule Council (FHR), Komisja Akredytacyjna, Grupa ds. Procesu Bolońskiego (Bologna Follow-up Group), Austriacka Agencja ds. Jakości (QÓ), Austriacki Związek Studentów (ÖH) oraz Konferencja Rektorów Austriackich Uniwersytetów Prywatnych (ÖPUK).

3. AUSTRIACKA RAMA KWALIFIKACJI

W Austrii „kwalifikacja” została zdefiniowana jako formalny rezultat procesu oceny lub walidacji – procesu, w trakcie którego kompetentna instytucja sprawdza czy efekty uczenia się danej osoby spełniają wyznaczone standardy. W procesie zdobywania kwalifikacji konieczne jest spełnienie następujących warunków: dana kwalifikacja nadawana jest w wyniku przejścia określonych procedur oceny; procedury realizowane są przez instytucje autoryzowane do jej nadawania; kwalifikacja potwierdzona jest określonym dowodem jej nadania – w formie świadectwa, certyfikatu itp.; dowód poświadczający zdobycie wiedzy, umiejętności i kompetencji; instytucja nadająca zdefiniowała wymagania, których spełnienie uznawane jest za pozytywny wynik procedury oceny⁹.

W obecnej fazie prac do ARK przypisuje się wyłącznie kwalifikacje uzyskane w formalnym procesie kształcenia – w placówkach edukacyjnych lub szkoleniowych, według ustrukturyzowanych programów nauczania (co oznacza w tym przypadku ściśle określone cele, czas i wsparcie nauki). Oznacza to, że jest szereg programów nauczania (np. kursy, seminaria, szkolenia) w obecnej chwili nie prowadzą do zdobycia kwalifikacji takich, jak ujęte w ARK. W przypadku edukacji pozaformalnej chodzi tu przede wszystkim o programy nauczania, które nie są realizowane przez wspomniane wyżej instytucje i z reguły nie prowadzą do zdobycia jakiegokolwiek certyfikatu. Mogą być jednak ustrukturyzowane, podobnie jak w przypadku kształcenia formalnego, a zarówno w przypadku kształcenia formalnego, jak i pozaformalnego nauka jest intencją danej osoby. W przeciwieństwie do powyższych uczenie się nieformalne jest w Austrii rozumiane jako rezultat codziennej aktywności związanej z wykonywaniem pracy, życiem rodzinnym czy spędzaniem wolnego czasu – ma charakter nie ustrukturyzowany, zwykle nie prowadzi też do certyfikacji. Może być intencjonalne, ale w większości przypadków ma charakter mimowolny.

W trakcie prac nad ARK przyjęto, że Rama powinna obejmować osiem poziomów, podobnie jak ERK. Ich wzajemne odniesienie przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1. Odniesienie poziomów ARK do ERK.

ARK	ERK
Poziom 8	Poziom 8
Poziom 7	Poziom 7

⁹ “Manual for Including Formal Qualifications in NQF”, January 2011, s. 7

Poziom 6	Poziom 6
Poziom 5	Poziom 5
Poziom 4	Poziom 4
Poziom 3	Poziom 3
Poziom 2	Poziom 2
Poziom 1	Poziom 1

W ARK zastosowano deskryptory, które nawiązują do deskryptorów ERK – ich zapisy są jednak znacznie bardziej szczegółowe, co ma ułatwić przypisywanie do ARK kwalifikacji uzyskanych w rozbudowanym i zorientowanym na praktykę austriackim systemie edukacyjnym. W poniższej tabeli przedstawiono przykładowe różnice między deskryptorami zastosowanymi w ERK i ARK na poziomie 3.

Tabela 2. Deskryptory dla poziomu 3 w ERK i ARK

Poziom ARK/ERK	Deskryptory ERK	Deskryptory ARK	Szkoła, w której uzyskuje się kwalifikację
3	<p>WIEDZA: znajomość faktów, zasad, procesów i pojęć ogólnych w danej dziedzinie pracy lub nauki</p> <p>UMIEJĘTNOŚCI: zestaw umiejętności kognitywnych i praktycznych potrzebnych do realizacji zadań i rozwiązywania problemów poprzez wybieranie i stosowanie podstawowych metod, narzędzi, materiałów i informacji</p> <p>KOMPETENCJE: ponoszenie odpowiedzialności za realizację zadań w pracy lub nauce; dostosowywanie własnego zachowania do okoliczności w rozwiązywaniu problemów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pogłębiona edukacja ogólna • podstawowa wiedza z danej dziedziny pracy lub nauki (fakty, okoliczności, zasady, materiały, procesy, metody, powiązania, regulacje, normy itd.) pozwalająca samodzielnie wypełniać proste zadania w ramach niezmiennych warunków działania • umiejętność myślenia biznesowego i krytycznego zachowania konsumenckiego • wiedza bezpośrednio potrzebna do wykonywania prostych czynności zawodowych <ul style="list-style-type: none"> • wybór podstawowych instrumentów, metod i procedur oraz odpowiednie posługiwanie się nimi • samodzielne radzenie sobie z prostymi czynnościami w niezmiennych uwarunkowaniach • demonstrowanie zróżnicowanego podejścia do rozwiązywania codziennych problemów oraz umiejętność samodzielnego rozwiązywania problemów po uprzedniej konsultacji • rozwijanie niezależnego i logicznego myślenia • aktywny udział w prostych dyskusjach na znane sobie tematy, prezentacja własnego punktu widzenia oraz umiejętność uzasadnienia własnego stanowiska • umiejętność niezależnego szukania odpowiednich informacji potrzebnych do wypełniania zadań we wskazanych źródłach, krytyczne podejście do nich i użycie ich po uprzedniej konsultacji • prezentacja treści w odpowiedniej formie (m.in. zgodnie z potrzebami sytuacji i docelowego audytorium), a także poprawność techniczna oraz użycie właściwego języka <ul style="list-style-type: none"> • autonomiczne działanie wraz z ponoszeniem odpowiedzialności za swoje czyny w prostych sytuacjach • autonomiczne działanie wraz z ponoszeniem odpowiedzialności, by sprostać prostym wyzwaniom w niezmiennych uwarunkowaniach • samodzielne dostosowanie swojego zachowania do okoliczności w sytuacjach codziennych 	Dwuletnia średnia szkoła handlowa

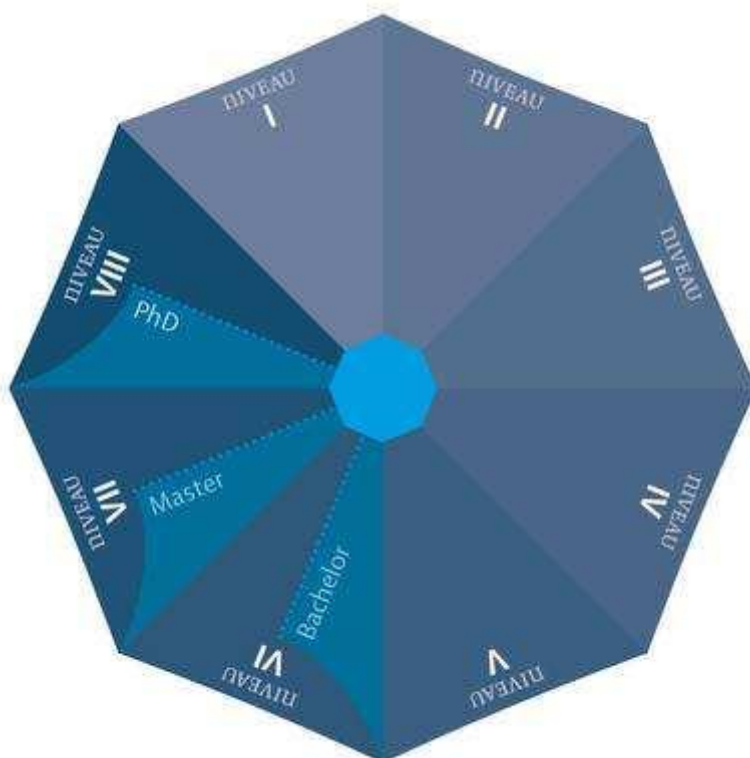
Źródło: „Austrian EQF Referencing Report”, 2011

Do poziomów 1-5 ARK przypisuje się kwalifikacje uzyskane w obszarze edukacji ogólnej i zawodowej. Do poziomów 6-8 ARK przypisuje się kwalifikacje uzyskane w szkolnictwie

wyższym – i tu, poza deskryptorami ARK, zastosowanie mają również tzw. deskryptory dublińskie stworzone w ramach Procesu Bolońskiego. Kwalifikacje, które wymykają się opisowi poprzez wymienione wyżej deskryptory, są przypisywane do poziomów ARK wyłącznie w oparciu o deskryptory ARK. W uproszczeniu prezentuje to poniższa grafika.

Rysunek 1. Struktura Austriackiej Ramy Kwalifikacji

Źródło: BMUKK, BMWF, Austrian EQF Referencing Report, 2011

4. AUSTRIACKI SYSTEM EDUKACYJNY I NADAWANE W NIM KWALIFIKACJE

Austriacki system edukacyjny cechuje różnorodność „ścieżek” edukacyjnych, pozwalająca indywidualnie ustalać tok nauki właściwie dla każdego ucznia, również w trakcie 8- lub 9-letniej edukacji obowiązkowej. Poszczególne placówki cieszą się też dużą autonomią w zakresie walidacji efektów uczenia się, działając w oparciu o indywidualnie ustalone kryteria oceny. Docelowo ARK ma odzwierciedlać różnorodność możliwości w ramach tego systemu. Ze względu na fakt, że dotychczas nie przypisano jeszcze kwalifikacji z obszaru szkolnictwa ogólnego (podstawowego i średniego) oraz zawodowego do poziomów ARK, w niniejszym rozdziale znalazły się odniesienia do klasyfikacji ISCED¹⁰.

¹⁰ Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Kształcenia UNESCO.

4.1. Edukacja podstawowa

Na tym poziomie wyróżnia się dwa typy szkół: szkoły podstawowe (poziom 1 ISCED) oraz specjalne (poziomy 1/2 ISCED). Do pierwszych uczęszczają dzieci w wieku 6-10 lat (330 069 uczniów rocznie, dane z roku szkolnego 2009/2010¹¹), objęte programem nauczania ogólnego, z uwzględnieniem klas integracyjnych dla dzieci niepełnosprawnych. W szkołach specjalnych kształcą się dzieci od 6 do 14/15. roku życia (12 154 uczniów rocznie, rok szkolny 2009/2010). Okres nauki – 8 lub 9 lat – jest uzależniony od tego, czy uczeń korzysta z dodatkowego roku przygotowującego do kształcenia zawodowego.

4.2. Edukacja średnia – poziom niższy

10-latki kończące szkołę podstawową mają do wyboru trzy rodzaje szkół, które tworzą razem niższy krąg edukacji średniej w Austrii. Pierwszy to akademickie szkoły średnie niższego cyklu (AHS), tzw. „nowe szkoły średnie” oraz niższe szkoły średnie. Różnice między nimi związane są z programem nauczania obejmującym mniej lub bardziej pogłębioną edukację uczniów w wieku 10-14 lat w wybranych dziedzinach. **Akademickie szkoły średnie** (114 693 nowych uczniów w roku szkolnym 2009/2010, poziom 2 ISCED) oferują edukację ogólną na poziomie zaawansowanym.

„**Nowe szkoły średnie**” (poziom 2 ISCED) pojawiły się w austriackim systemie w roku szkolnym 2008/2009, rok później podjęto w nich naukę 16 874 uczniów. To instytucje oferujące edukację na zróżnicowanym poziomie, uzależnionym od indywidualnych osiągnięć. Program nauczania obejmuje wiedzę ogólną (nie tak wyspecjalizowaną, jak w akademickich szkołach średnich) oraz przygotowanie do przyszłej pracy zawodowej.

Od roku szkolnego 2015/2016 zacznie się proces przekształcania **niższych szkół średnich** (poziom 2 ISCED) w „nowe szkoły średnie”. Ma się on zakończyć w roku szkolnym 2018/2019 ich całkowitą likwidacją. Obecnie kształcą one uczniów w zakresie wiedzy ogólnej na poziomie podstawowym, jednak poziom dostosowania programu nauczania do indywidualnych potrzeb ucznia jest tu niższy niż w przypadku „nowych szkół średnich”. W klasach 3. i 4. uczniowie dostają pierwsze wskazówki i porady dotyczące ich dalszej kariery zawodowej.

4.3. Edukacja średnia – poziom wyższy

Na wyższym poziomie szkolnictwa średniego funkcjonuje pięć ścieżek edukacyjnych, dostępnych dla osób kończących edukację we wspomnianych wyżej placówkach niższego poziomu. Pierwszym rodzajem są 4-letnie **akademickie szkoły średnie wyższego cyklu** (AHS, upper cycle, poziom 3A ISCED, 59 566 nowych uczniów w roku szkolnym

¹¹ Wszystkie dane dotyczące liczby uczniów uczęszczających do poszczególnych typów szkół za: Austrian EQF Referencing Report, December 2011

2009/2010). Ich program stanowi ścisłą kontynuację szkół AHS niższego cyklu. Do AHS zalicza się też typ szkoły znany jako **Oberstufenrealgymnasium** – gimnazjum oferujące edukację w zakresie języków obcych, ale też gry na instrumentach, sztuk pięknych, rzemiosł oraz wiedzy technicznej – od matematyki i geometrii, przez biologię, chemię, po fizykę. AHS zagwarantowano pewien stopień autonomii pozwalający modyfikować programy zgodnie z ich potrzebami. Uczniowie szkół AHS zdają egzamin dojrzałości – **Reifeprüfung**, potwierdzający rzeczywisty poziom wiedzy, umiejętność samodzielnej pracy, kojarzenie wiedzy z rozmaitych dyscyplin oraz umiejętność posługiwania się językiem obcym. AHS oferują również rozmaite formy kształcenia ustawicznego, w formule 4-letniej, oparte na tych samych programach nauczania oraz egzaminie Reifeprüfung.

Drugi rodzaj to **średnie szkoły zawodowe** (VET college, oznaczane skrótem **BHS**, poziom 3A/4A ISCED; 137 533 nowych uczniów w roku szkolnym 2009/2010). W nich uzyskuje się kwalifikacje zawodowe w szeregu specjalizacji oraz rozszerzoną edukację ogólną. W szkołach tego typu egzaminem końcowym jest Reifeprüfung, uzyskuje się w nich także – dodatkowo – dyplom ukończenia danej szkoły. W BHS każdy z uczniów niezależnie – oraz częściowo we współpracy z instytucjami lub firmami z danego obszaru zainteresowania – przygotowuje projekt z zakresu wybranej specjalizacji. Ma on najczęściej formę pracy dyplomowej (**Diplomprüfung**, VET diploma), realizowanej też w 2-5-osobowych grupach. Uczniowie udowadniają tu swoją znajomość realiów zawodowych, umiejętność omawiania danej problematyki i zrozumiałej analizy istniejących rozwiązań danego problemu. Muszą wybrać istniejące już rozwiązanie danego problemu lub przedstawić własne, oryginalne rozwiązanie. Od roku szkolnego 2014/2015 BHS wprowadzą nowe ustandaryzowane formy Reifeprüfung oraz Diplomprüfung, w większym stopniu zorientowane na konkurencyjność na rynku pracy. Oba egzaminy pozwalają na podjęcie studiów wyższych lub podjęcie aktywności zawodowej, wymagającej posiadania kwalifikacji zawodowych.

Trzecią możliwość kontynuowania nauki na tym poziomie stanowią **szkoły zawodowe** (VET school, oznaczana symbolem **BMS**, poziom 3B ISCED; 51 713 uczniów w roku szkolnym 2009/2010), o podobnych specjalizacjach jak BHS. Nauka może trwać od roku (np. w szkołach kształcących pracowników sektora usług) do czterech i pół roku (szkoły kształcące pracowników opieki socjalnej), zwykle są to jednak trzy lata. Nabyte kwalifikacje potwierdza się certyfikatem ukończenia nauki lub poprzez egzamin kończący naukę. Absolwenci mają też możliwość zdawania egzaminów Reife- oraz Diplomprüfung. Jednak certyfikat ukończenia szkoły BMS pozwala również na podjęcie nauki w niektórych Fachhochschule (zob. niżej) – w przypadkach, kiedy dana uczelnia uznaje dyplom danej szkoły za zgodny ze swoimi wymaganiami.

Czwarta forma edukacji to jednoroczne **szkoły „przedzawodowe”** (prevocational schools, poziom 3C ISCED; 19 336 uczniów w roku szkolnym 2009/2010). Ta forma edukacji jest przeznaczona dla 14- i 15-latków, którzy chcą przystąpić do szkolenia zawodowego i pracy zawodowej natychmiast po ukończeniu obowiązkowego toku nauczania. Szkoły te wprowadzają też uczniów w środowisko pracy w danym zawodzie – poprzez m.in. wizyty w firmach z danej branży, warsztaty, staże zawodowe. Naukę można potem kontynuować w

szkołach BHS lub BMS, ale też w ramach trwających od 2 do 4 lat „szkoleń rzemieślniczych” (poziom 3B ISCED). Na koniec takiego 2- lub 3-letniego szkolenia zdaje się egzamin **LAP**, zorientowany na potwierdzenie zdobytej wiedzy i umiejętności praktycznych ucznia. Zdanie go pozwala podjąć pracę na 205 wyspecyfikowanych stanowiskach, a także umożliwia podjęcie nauki w tzw. Fachhochschule, zgodnie z indywidualnymi wymaganiami każdej z tych uczelni, czyli najczęściej w połączeniu ze zdaniem dodatkowych testów lub egzaminów organizowanych przez daną zawodową szkołę wyższą. Osoby kończące szkolenia mają też dostęp do egzaminu BRP, czyli **Berufsreifepprüfung** (umożliwia osobom, które skończyły kształcenie zawodowe w systemie dualnym, zdobycie wykształcenia wyższego – nie służy jednak do potwierdzenia konkretnych kwalifikacji zawodowych) czy egzaminów na certyfikaty mistrzowskie. Alternatywnym egzaminem jest **Studienberechtigungsprüfung (SBP)**. Zdanie tego egzaminu pozwala jednak wyłącznie na dostęp do konkretnych programów kształcenia i szkół wyższych, zwłaszcza Fachhochschule, oraz kursów zawodowych na poziomie odpowiadającym polskiej szkole policealnej.

4.4. Edukacja wyższa

W Austrii funkcjonują wciąż formy kształcenia wyższego nieobjęte Procesem Bolońskim: związane przede wszystkim ze zdobywaniem umiejętności i wiedzy praktycznej o charakterze pozaformalnym, związanej ściśle z wykonywanym zawodem. Chodzi tu o nauczanie na poziomie ponadśrednim w koledżach, kursy dodatkowe lub przygotowawcze, realizowane częściowo przez koledże, szkoły mistrzów przemysłu (Werkmeisterschulen) oraz szkoły budowlane (Bauhandwerkschulen) czy szkoły mistrzów rzemiosła. W pierwszym przypadku program realizowany jest w trybie dziennym (zajęcia 2-letnie) lub wieczorowym (3-letnie), z egzaminem dyplomowym na zakończenie edukacji (absolwentom nadawany jest tytuł inżyniera). Kursy dodatkowe i przygotowawcze (zwykle 3-letnie) kończy egzamin Reifeprüfung oraz dyplom zawodowy. W rocznych lub 2-letnich szkołach mistrzów przemysłu oraz budowlanych uczniowie kończą edukację, zdając egzamin przed komisją (pozwala on m.in. na obejmowanie stanowisk kierowniczych w swoim zawodzie, szkolenie stażystów, zarządzanie pracownikami, dalszą edukację na poziomie kształcenia wyższego). W szkołach mistrzów rzemiosła zdawany jest z kolei częściowy egzamin mistrzowski. Kwalifikacje zdobywane w ramach powyższych form kształcenia są określane jako „non-HE” (nie będące wykształceniem wyższym).

Placówki dające możliwość zdobycia wykształcenia wyższego obejmują **uniwersytety**, **wyższe szkoły zawodowe** (Fachhochschulen, FH), **uczelnie pedagogiczne** oraz **politechnikę**, czyli Instytut Wiedzy i Technologii – Austria (IST-Austria). Poza tą ostatnią placówką wszystkie inne mogą być publiczne lub prywatne. Podjęcie studiów jest możliwe w oparciu o egzaminy takie jak Reifeprüfung czy dyplomy ukończenia określonych placówek. Studia na kierunkach związanych ze sportem lub sztukami pięknymi wymagają egzaminu wstępnego. Od 2005 r. na szczególnie popularnych kierunkach selekcjonuje się chętnych (dotyczy to medycyny, psychologii, stomatologii oraz weterynarii). W przypadku, gdy kandydaci posiadają jedynie kwalifikacje zdobyte w systemie pozaszkolnym (kursy czy

praktyki w przedsiębiorstwach) wymagane jest zdanie egzaminu SBP. Fachhochschulen oferują też możliwość posługiwania się świadectwem ukończenia szkolenia zawodowego lub zdania egzaminu BRP.

W Austrii istnieją 22 publiczne (292 tys. studentów w roku akademickim 2010/2011) oraz 13 prywatnych (około 6 tys. studentów) **uniwersytetów**, pozostających pod kontrolą Komisji Akredytacyjnej. Od 1993 r. działają **wyższe szkoły zawodowe** – Fachhochschule (FH). W olbrzymiej mierze o ich funkcjonowaniu decydują aktorzy niepubliczni, a zapewnieniem jakości kształcenia i nadzorem placówek zajmuje się niezależne ciało: Rada Wyższych Szkół Zawodowych (FHR, Österreichischen Fachhochschulrates¹²). W 2011 r. funkcjonowało 21 placówek tego typu, oferujących 351 programów kształcenia, z których korzystało ponad 40 tysięcy studentów¹³. Utworzone w 2005 r. **uczelnie pedagogiczne** (Pädagogische Hochschule) to 9 placówek, po jednej w każdym z landów oraz pięć prywatnych instytucji tego typu.

Wyjątkową placówką jest stworzona w 2009 r. **politechnika**, Instytut Wiedzy i Technologii (IST Austria¹⁴). Jest to instytut badawczy z prawem nadawania tytułów doktorskich, zajmujący się przede wszystkim prowadzeniem badań i kształceniem specjalistów z zakresu nauk przyrodniczych, matematyki i informatyki. Instytucje odpowiedzialne za jego funkcjonowanie to rząd federalny oraz rząd landu Dolna Austria. Placówka zajmuje się organizowaniem specjalistycznych studiów podyplomowych.

Kwalifikacje nadawane w szkolnictwie wyższym to jedyne kwalifikacje, które do chwili zostały w pełni przypisane do ARK. Uniwersytety – publiczne i prywatne – mają możliwość nadawania absolwentom następujących kwalifikacji: **licencjat (BSc)**, **licencjat sztuk pięknych (BA)**, **magister (master of science, MSc)**, **magister (Magister/Magistra, Mag./Mag.a)**¹⁵, **magister sztuk pięknych (MA)**, **inżynier (DI, Dipl.-Ing., Dipl.-Ing.in)**, **doktor medycyny (Dr./Dr.in med.univ.)**, **doktor stomatologii (Dr./Dr.in med. Dent.)**, **doktor (Dr./Dr.in)**, **doktor filozofii (PhD)**. Dwa ostatnie ma prawo nadawać też Instytut Wiedzy i Technologii – Austria (IST Austria).

W wyższych szkołach zawodowych (Fachhochschule) nadawane są analogiczne kwalifikacje (bez doktora). Na poziomie licencjatu są to **BA/B.A.** (sztuka lub sztuki piękne, nauki społeczne, biznes, studia wojskowe i polityczne), **BSc/B.Sc.** (inżynieria, studia medyczne oraz przyrodnicze); magistra – **MA/M.A.** (sztuki piękne, nauki społeczne, biznes, studia wojskowe i zarządzanie bezpieczeństwem), **MSc/M.Sc.** (inżynieria, studia medyczne oraz przyrodnicze), **Dipl.-Ing./DI** (inżynier).

W uczelniach pedagogicznych możliwe jest zdobycie tytułów **BEd** (na poziomie licencjatu), **M.Ed.**, **MA/M.A.**, **MSc/M.Sc.** (na poziomie magistra).

¹² <http://www.fhr.ac.at/index.htm>

¹³ Dane za Austrian EQF Referencing Report, December 2011

¹⁴ <http://ist.ac.at/>

¹⁵ Tytułatura czyni wyraźne rozróżnienie między studentami obu płci

4.5. Kształcenie dorosłych

W zakresie kształcenia ustawicznego nie ujednolicono definicji i kryteriów pozwalających jednoznacznie określić, jakie instytucje i w jaki sposób nadają kwalifikacje osobom korzystającym z możliwości kontynuowania edukacji w ich ramach. Z badań¹⁶ wynika jednak, że w 2004 r. doliczono się 1755 instytucji zajmujących się kształceniem lub szkoleniem zawodowym osób dorosłych. Instytucje te nierzadko dają możliwość uzyskiwania rozmaitych certyfikatów posiadanych kwalifikacji, a także korzystania z kursów przygotowawczych do egzaminu BRP. Rośnie znaczenie międzynarodowych certyfikatów nadawanych przez przedsiębiorstwa lub zrzeszenia zawodowe (dotyczy to zwłaszcza wiedzy i umiejętności z dziedziny informatyki).

5. ZAPEWNIANIE JAKOŚCI

Austriacki system zapewniania jakości koncentruje się przede wszystkim na nadzorze kształcenia wyższego. W tym obszarze funkcjonują trzy instytucje odpowiedzialne za jakość kształcenia: Austriacka Agencja Zapewniania Jakości¹⁷, Rada Fachhochschule¹⁸ oraz Komisja Akredytacyjna¹⁹. Pierwsza z nich odpowiada za całość austriackiego systemu kształcenia wyższego, dokonuje oceny jakości programów nauczania, ewaluacji efektów uczenia się oraz certyfikacji w szkołach wyższych. Dwie pozostałe koncentrują się na konkretnych obszarach: Rada Fachhochschule odpowiada za zapewnianie jakości w wyższym szkolnictwie zawodowym, a Komisja Akredytacyjna odpowiada za jakość kształcenia na uczelniach prywatnych. W 2012 r. weszły w życie przepisy, które pozwalają na koordynację i integrację działań wymienionych instytucji.

W pozostałych obszarach szkolnictwa nie ma wyszczególnionych instytucji odpowiedzialnych za zapewnianie jakości – wyjąwszy nadzór sprawowany nad placówkami edukacyjnymi przez BMUKK. W obszarze ustawicznego kształcenia zawodowego osób dorosłych w ostatnich latach pojawiły się jednak instytucje, które częściowo ponoszą odpowiedzialność za zapewnianie jakości: należy do nich np. Ó-Cert²⁰, organizacja monitorująca i nadzorująca ten sektor edukacji, czy QIBB²¹ (QualitätsInitiative BerufsBildung), instytucja odpowiadająca za implementację jednolitego systemu zapewniania jakości w austriackich szkołach i koledżach zawodowych. W obszarze edukacji ogólnej funkcjonuje też inicjatywa QIS²² (Quality in Schools), która koncentruje się na zapewnianiu jakości w szkolnictwie ogólnym i zawodowym²³.

¹⁶ Cytowanych bez odniesień w Austrian EQF Referencing Report, December 2011

¹⁷ <http://www.aqa.ac.at/>

¹⁸ http://www.fhr.ac.at/index_en.htm

¹⁹ <http://www.akkreditierungsrat.at/cont/en/index.aspx>

²⁰ <http://oe-cert.at/>

²¹ <https://www.qibb.at/>

²² www.qis.at

²³ <http://www.eqavet.eu/gns/what-we-do/implementing-the-framework/austria.aspx>

Należy jednak podkreślić, że w austriackim systemie edukacyjnym odpowiedzialność za zapewnienie jakości kształcenia została przekazana przede wszystkim poszczególnym placówkom edukacyjnym, co jest konsekwencją ich dużej autonomii.

6. BIBLIOGRAFIA

Akty prawne:

Konstytucja Republiki Austrii

Ustawa o organizacji szkół, Schulorganisationsgesetz, SchOG, BGBl. No. 242/1962

Ustawa o edukacji szkolnej, Schulunterrichtsgesetz, SchUG, BGBl. No. 472/1986

Ustawa o szkoleniu zawodowym, Berufsausbildungsgesetz, BAG, BGBl. No. 142/1969, z nowelizacjami

Ustawa o szkoleniu zawodowym w zakresie rolnictwa i leśnictwa, land- und forstwirtschaftliches Berufsausbildungsgesetz, LFBAG, BGBl. No. 298/1990, z nowelizacjami

Ustawa o studiach uniwersyteckich, UG 2002

Ustawa o akredytacji uniwersytetów, UniAkkG

Ustawa o nauce w wyższych szkołach zawodowych, FHStG

Ustawa o wykształceniu wyższym, Hochschulgesetz

Publikacje:

Austrian EQF Referencing Report, December 2011

Manual for Including Formal Qualifications in NQF, January 2011

Programme of the Austrian Federal Government for the 24th Legislative Period

Strony internetowe:

<http://www.akkreditierungsrat.at/>

<http://www.aqa.ac.at>

<http://www.bmukk.gv.at/index.xml>

<http://www.bmwf.gv.at/startseite/>

<http://data.worldbank.org/>

<http://www.eqavet.eu/>

<http://www.fhr.ac.at/>

<http://www.hak-reutte.ac.at>

<http://www.imf.org>

<http://ist.ac.at/>

<http://www.oe-cert.at/>

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

*kwalfikacje
po europejsku*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

<http://www.oead.at>
<https://www.qibb.at/>
<http://www.qis.at>
<http://www.ris.bka.gv.at>
<http://www.statistik.at>